

Vanhemman korkeakoulutus ja nuoren arvioima perheen huono taloudellinen tilanne vanhemman taholta koetun fyysisen väkivallan riskitekijöinä

Henna Siitari & Riikka Ikonen

Matalalla sosioekonomisella asemalla on aiemmin todettu olevan yhteys lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan väkivaltaan, mutta sittemmin erot ovat tasaantuneet. Koulutuksen suhteen on ollut viitteitä jopa päinvastaisesta kehityksestä. Tässä artikkelissa kuvataan perheen sosioekonomisen aseman yhteyttä lasten ja nuorten kotona kokemaan fyysiseen väkivaltaan vuonna 2019. Sosioekonomista asemaa tarkastellaan taloudellisen tilanteen ja vanhempien koulutuksen sekä perherakenteen kautta. Tutkimuksen aineistona oli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) keräämä kouluterveyskysely vuodelta 2019. Tarkasteluun rajattiin vähintään toisen vanhemman kanssa asuvat perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat (n=80 049). Aineisto analysoitiin logistisella regressioanalyysillä. Tulokset osoittavat, että perherakenteella ei näytä enää olevan yhteyttä lasten ja nuorten kokemaan väkivaltaan. Yksinhuoltajaperheessä tai uusperheessä eläminen ei lisää riskiä ydinperheessä elämiseen verrattuna. Lapsen tai nuoren arvioima perheen kohtalainen tai huono taloudellinen tilanne puolestaan lisää merkittävästi riskiä tulla fyysisesti vanhempansa pahoinpitelemäksi. Vanhempien korkea koulutus näyttäisi lisäävän hieman väkivallan riskiä pelkkään peruskoulutukseen verrattuna. Tulosten perusteella sosioekonomisen aseman yhteys ei ole kadonnut vaan pikemminkin muuttanut muotoaan. Ilmiötä ja sen taustasyitä on tulevaisuudessa syytä tarkastella tarkemmin.

Asiasanat: lapset, nuoret, sosioekonominen asema, vanhemmat, väkivalta

Lapset ja nuoret fyysisen väkivallan kohteena

Lasten ja nuorten fyysinen kaltoinkohtelu on edelleen merkittävä terveys- ja sosiaalinen ongelma korkean elintason maissa, joihin Suomikin kuuluu. Gilbertin ym. (2009) mukaan sitä on kokenut 4–16 prosenttia lapsista ja nuorista. Eurooppalaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että 5–35 prosenttia lapsista ja nuorista altistuu edelleen kotonaan vakavalle pahoinpitelylle. Korkeimmat prosentit koskevat erityisesti itäisen Euroopan maita ja alhaisimmat Pohjoismaita. (Jernbro & Janson 2017.) Vaikka kehityssuunta on ollut mallimaina toimivissa Pohjoismaissa positiivinen ja lapsiin sekä nuoriin kohdistuva väkivalta on vähentynyt, ongelmaan ja sen syihin täytyy siitä huolimatta vielä kiinnittää huomiota (Ellonen ym. 2015).

Vuodesta 1991 lähtien Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, joka kieltää lapsiin kohdistuvan ruumiillisen ja henkisen väkivallan, vahingoittamisen, pahoinpitelyn, laiminlyönnin, valinpitämättömän tai huonon kohtelun sekä hyväksikäytön (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991). Kaikki lapsiin kohdistuva väkivalta on ollut Suomessa laissa kiellettyä jo vuodesta 1984, eikä lain mukaan lasta saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983). Fyysistä väkivaltaa on myös

kuritusväkivalta, jolla aikuinen pyrkii kipua tai epämukavan olon aiheuttamaan rankaisemaan tai säätelemään lapsen käyttäytymistä (THL 2019b). Vaikka lapsen oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä hoivaa, hoitoa ja turvaa tarjoavaan tasapainoiseen elinympäristöön on pyritty turvaamaan näiden sitoumusten myötä, useat lapset ja nuoret tulevat silti edelleen kaltoinkohdelluiksi kotonaan. Nuorten rikoskäyttäytymistä ja uhrikokemuksia vuodelta 2016 käsittelevän raportin mukaan 5 % nuorista oli kokenut vanhemman tekemää kuritusväkivaltaa viimeisen vuoden aikana (Näsi 2016). Suhtautuminen lapsiin kohdistuvaan fyysiseen väkivaltaan on edelleen löyhempää verrattuna aikuisiin kohdistuvaan väkivaltaan, vaikka asenteet ovatkin muuttuneet vuosien aikana huomattavasti kriittisemmäksi. (Ellonen 2012, 32; Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003; Hyvärinen 2017; Sariola 2012, 7.)

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa ja sen yleisyyttä Suomessa on tutkittu lapsille ja nuorille tehdyillä kyselytutkimuksilla (Fagerlund ym. 2014; Näsi 2016) ja rekisteritutkimuksella (Humppi & Ellonen 2010, 18). Kyselytutkimuksella suoritettavia lapsiuhritutkimuksia tarvitaan, sillä rikostilastot ja muut viranomaislähteet antavat ilmiöstä puutteellisen kuvan, koska vain osa rikoksista tulee viranomaisten tietoon (Danielsson & Kääriäinen 2017, 2) 1980-luvulla tehtyihin kyselyaineistoihin perustuvat tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsiin ja nuoriin kohdistuva fyysinen väkivalta on ollut yleisempää perheissä, joiden sosioekonominen asema on heikompi (Sariola 1990, 109). Tällaisia perheitä ovat Sariolan (1990, 90) mukaan olleet yksihuoltajaperheet sekä perheet, joissa vanhemmilla on varsin matala koulutus tai pitkäaikaista työttömyyttä. Uudemmat tutkimustulokset ovat puolestaan antaneet viitteitä siitä, että nämä perheen sosioekonomiseen asemaan liittyvät erot olisivat tasaantuneet, vaikka on vahvoja merkkejä siitä, että tuloerot ovat kasvaneet Suomessa 2000-luvulla (Ellonen ym. 2015; Ellonen & Salmi 2011; Ellonen 2012, 117; Kolbe 2010, 7). Perheen sosioekonomisen aseman yhteys lasten ja nuorten kokemaan fyysiseen väkivaltaan ei ole kuitenkaan ollut näiden tutkimusten pääfokus ja siksi yhteyteen liittyviä tuloksia ei ole tarpeeksi johtopäätösten tekemiseksi.

Tämän artikkelin tarkoituksena on kuvata perheen sosioekonomisen aseman yhteyttä lasten ja nuorten kotona kokemaan fyysiseen väkivaltaan vuonna 2019. Sosioekonomista asemaa tarkastellaan vanhempien taloudellisen tilanteen, koulutuksen ja perherakenteen kautta. Tässä yhteydessä vanhemmilla tarkoitetaan äitejä, äitipuolia, isiä ja isäpuolia. Artikkelissa tarkastellaan yksinomaan fyysistä väkivaltaa, joka tarkoittaa vanhemman tai muiden aikuisten lapsen kohdistamaa fyysistä väkivaltaa, joka vahingoittaa lapsen terveyttä tai aiheuttaa hänelle kipua. Fyysiseksi väkivallan luetaan esimerkiksi lyöminen, potkiminen ja ravistelu. Kuritusväkivaltaan lukeutuu esimerkiksi läpsiminen, töniminen, repiminen, tukistaminen, nipistäminen, läimäyttäminen

ja luunappien antaminen. (THL 2019b.) Fyysisen väkivallan käsite kattaa siis tässä yhteydessä sekä lievät että vakavat väkivallan muodot.

Perheen sosioekonominen asema fyysisen väkivallan riskitekijänä

Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivaltainen käyttäytyminen on moniulotteinen ilmiö, jonka takana on useita yksilöllisiä, yhteisöllisiä, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019). Hoitotyön tutkimussäätiön (Hotus) hoitosuosituksen (Paavilainen & Flinck 2015) mukaan lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun riskitekijöiden tunnistaminen on tärkeää, jotta perheitä voidaan tarvittaessa tukea. Tutkituimpia väkivallan riskitekijöitä ovat perheen sosioekonomiseen asemaan liittyvät tekijät. Terveystieteiden tutkimuskeskus (2019a) määrittelee sosioekonomisen aseman koostuvan hyvinvoinnin aineellisista voimavaroista ja edellytyksistä, joita tarvitaan aineellisten voimavarojen hankkimiseen. Tulot, omaisuus ja asumistaso lukeutuvat tällaisiksi voimavaroiksi, joiden hankkimisen edellytyksinä ovat koulutus, ammatti ja asema työelämässä.

Perheen matala sosioekonominen asema on kansainvälisesti yhdistetty lapsiin ja nuoriin kohdistuvan fyysisen väkivallan kohonneeseen riskiin (Gilbert ym. 2009; Clément & Bouchard 2005). Perheen tulotason ja fyysisen väkivallan väliltä onkin löydetty yhteys, sillä erityisesti matala tulotaso ja perheessä koettu työttömyys on tunnistettu lapsiin kohdistuvan väkivallan riskitekijöiksi (Gilbert ym. 2009; Tajima 2002). Samaan havaintoon perheen varallisuuden ja työtilanteen vaikutuksesta viitataan myös vuonna 2005 sekä 2013 julkaistuissa WHO:n raporteissa, joista tuorempi käsittelee lasten kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyä (Krug ym. 2005; Sethi ym. 2013). Vuoden 2013 raportin mukaan vanhempien matala sosioekonominen asema lisää lapsen kaltoinkohtelun todennäköisyyttä.

Yhdysvalloissa 1970- ja 1980-luvulla kerätyt kansalliset kyselyaineistot osoittivat, että jokaiselta sosioekonomiselta tasolta on löydettävissä väkivaltaa, mutta köyhyysrajan alapuolella elävissä perheissä väkivalta on yleisempää (Gelles 1992). Myöhemmissäkin tutkimuksissa osoitettiin, että erityisesti köyhien perheiden vanhemmilla on kohonnut riski lastensa pahoinpitelyyn (O’Keefe 1996; Sprang ym. 2005; Giles-Sims & Straus & Sugarman 1995).

Ruotsissa tutkimustulokset ovat olleet yhteneväisiä yhdysvaltalais tutkimusten kanssa, vaikka yhteydet eivät ole olleet yhtä voimakkaita. Carolina Jernbro ja Staffan Janson (2017) toteuttivat Ruotsissa vuonna 2016 lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevän kyselytutkimuksen, johon vastasi yhteensä noin 4700 14–17-vuotiasta nuorta. He kokosivat aineiston perusteella lapsiin kohdistuvan pahoinpitelyn korkean riskin ryhmiä. Sosioekonomiseen asemaan liittyen korkean riskin ryhmiksi tunnistettiin taloudellisesti epävakaiden perheiden lapset. Taloudellisesti

epävakaista perheistä olevat oppilaat raportoivat huomattavasti enemmän kaikenlaista pahoinpitelyä verrattuna taloudellisesti vakaiden perheiden lapsiin. Heillä oli huomattavasti enemmän myös vakavan pahoinpitelyn kokemuksia.

Suomessakin perheen huono sosiaalinen ja taloudellinen tilanne on tunnistettu riskitekijäksi (Paavilainen & Flinck 2013). Sariola (1990, 109) on osoittanut, että lapsia kaltoinkohdeltiin Suomessa 80-luvulla eniten perheissä, joiden sosioekonominen asema on matala. Lievää väkivaltaa tapahtui eniten työttömien perheissä ja vakavaa väkivaltaa lähes kaksi kertaa useammin työttömien kuin ammatissa toimivien perheissä. Myös vuonna 2003 lapsen kaltoinkohtelun riskitekijöiksi tunnistettiin muiden tekijöiden ohella työttömyys ja taloudelliset ongelmat (Paavilainen & Åstedt-Kurki 2003). Vielä vuonna 2008 julkaistun tutkimuksen mukaan vanhempien työttömyys näytti olevan yhteydessä erityisesti tyttöjen kokemaan väkivaltaan (Ellonen ym. 2008, 50). Kun nuorten kokemuksia vanhempien tekemästä väkivallasta vertailtiin Suomen ja Norjan välillä vuonna 2008 kerättyjen aineistojen pohjalta, tulosten mukaan isän työttömyys näyttäisi silti edelleen kasvattavan riskiä suomalaisissa perheissä, mutta äidin työttömyydellä yhteyttä ei puolestaan ollut (Ellonen ym. 2011). Perheen taloudellisella tilanteellakin oli voimakas yhteys kotona koettuun väkivaltaan, sillä erilaisten väkivaltatekojen kasautuminen oli sitä todennäköisempää, mitä huonompi taloudellinen tilanne perheessä vallitsi (Ellonen ym. 2008, 50). Uudemmat tutkimustulokset ovat kuitenkin antaneet viitteitä, etteivät työttömyys tai taloudelliset huolet olisi enää merkittävästi yhteydessä lasten kotona koettuun väkivaltaan (Ellonen ym. 2015; Ellonen & Salmi 2011; Ellonen ym. 2011). Yhdysvaltalaiset tutkimukset ovat antaneet jo pitkään viitteitä siitä, ettei äidin koulutuksella olisikaan yhteyttä lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan (Grogan-Kaylor & Otis 2007). Vaikka vanhemman koulutustaso vertailussa kasvaisi, väkivalta lapsia kohtaan ei perheissä vähene (Giles-Sims & Straus & Sugarman 1995). Kansainvälisessä ja pohjoismaisessa tutkimuksessa vanhempien alhainen koulutustaso on siitä huolimatta edelleen tunnistettu riskitekijäksi (Gilbert ym. 2009; Jernbro & Janson 2017; Paavilainen & Flinck 2015). Vuonna 2012 julkaistu **Ellosen** tutkimus kuitenkin vahvistaa yhdysvaltalais tutkimusten tulosta siitä, että väkivallan yleisyys ei Suomessakaan vaihtelee enää vanhemman koulutuksen mukaan (Ellonen 2012, 117).

Vaikka väkivallan yleisyys ei näytä vaihtelevan vanhemman koulutustaustan mukaan, vanhemman käyttämät väkivallan muodot ja syyt sen käytön taustalla vaihtelevat. Vuonna 2011 0–12-vuotiaiden vanhemmille toteutetun kyselytutkimuksen mukaan suuri osa äideistä koki stressiä lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan johtaneissa ristiriitatilanteissa, mutta stressin kohde vaihteli äidin koulutustaustan mukaan. Kun pelkän peruskoulun käyneet äidit kokivat riidan aikana stressiä lapsesta, korkeakoulutettujen äitien stressin taustalla oli useammin työ. Äidit stressasivat kuitenkin yleisemmin elämäntilannetta ylipäättään, kun taas isien stressi koski pääsääntöisesti työtä. (Ellonen

2012; 94, 117.) Vuonna 2008 6. ja 9. luokkalaisille tehdyn kyselytutkimuksen mukaan eniten lievää väkivaltaa kokivat ne nuoret, joiden äidin koulutustaso oli korkea (Ellonen ym. 2008, 65).

Yhdysvalloissa 1980-luvulla kerätty kyselyaineisto osoitti, että yhden vanhemman perheissä lapsiin kohdistuva väkivalta oli yleisempää kuin kahden vanhemman perheissä, mutta selitys oli palautettavissa matalaan tulotasoon (Gelles 1992). Jernbro ja Janson (2017) ovat myös nimenneet yhdeksi riskiryhmäksi yhden vanhemman perheiden lapset, jotka raportoivat vuonna 2017 julkaistussa tutkimuksessa huomattavasti enemmän pahoinpitelyitä verrattuna molempien vanhempien kanssa asuviin lapsiin. Tämäkin on yhteydessä taloudelliseen epävakaisuuteen, sillä se on yleisempää yhden vanhemman perheissä. (Jernbro & Janson 2017.)

Perherakenteen yhteys väkivaltakokemuksiin on huomattu myös suomalaisessa tutkimuksessa, sillä molempien vanhempien kanssa asuminen näyttäisi suojaavan lasta jossain määrin väkivaltakokemuksilta (Ellonen ym. 2008, 50). Hoitotyön tutkimussäätiön hoitosuosituksen (Paavilainen & Flinck 2015) mukaan yksinhuoltajuus on yksi lasten kaltoinkohtelun riskitekijöistä. Yksinhuoltajuuden lisäksi perheiden monimuotoisuus voi aiheuttaa haasteita, kun avioerojen määrä on lisääntynyt ja uusperheiden muodoutuminen asettanut uusia vaatimuksia. Perheen kriisitilanteet ja uusperheiden muodostaminen voikin kasvattaa lapsen kaltoinkohtelun riskiä. (Ellonen 2012, 35.)

Vanhempaan ja lapseen sekä nuoreen liittyvät fyysisen väkivallan riskitekijät

Perheeseen liittyvien tekijöiden rinnalla tietyt yksilöön, niin vanhempaan kuin lapseenkin, liittyvät tekijät voivat lisätä riskiä väkivallalle. Yksi Jernbron ja Jansonin (2017) tunnistama korkean väkivallan riskin ryhmä olivat tytöt, sillä he raportoivat pahoinpitelyitä poikia enemmän. Suomessakin tytöt ovat ilmoittaneet kyselytutkimuksessa huomattavasti poikia enemmän väkivallan kokemuksia (Ellonen ym. 2011). On kuitenkin haastavaa arvioida, kokevatko tytöt väkivaltaa poikia enemmän vai ilmoittavatko he siitä herkemmin.

Gilbert ym. (2009) ovat maininneet etniset eroavaisuudet väkivallan riskitekijäksi, mutta huomauttavat riskin olevan selitettävissä pitkälti sosiodemografisilla tekijöillä. Ruotsissa Pohjoismaiden ulkopuolella syntyneillä lapsilla on ollut enemmän kokemuksia pahoinpitelystä kuin Pohjoismaissa syntyneillä. Tämäkin on yhteydessä taloudelliseen epävakaisuuteen, sillä se on yleisempää maahanmuuttajataustaisilla perheillä. (Jernbro & Janson 2017.) Vanhempien ulkomaalaistaustan lievä yhteys lasten väkivaltakokemuksiin on huomattu myös suomalaisessa tutkimuksessa (Ellonen ym. 2008, 50).

Lapseen liittyvät yksilölliset tekijät, kuten fyysiset, henkiset tai kehitykselliset vammat, voivat myös asettaa lapsen väkivallan riskiin. Lapsilla, joilla on jokin vamma, on muihin ikäisiinsä verrattuna suurempi riski joutua väkivallan uhriksi. Väkivallan kohteeksi joutuneella lapsella voi olla

esimerkiksi näkövamma, oppimis- ja muistivaikeuksia, mielenterveydellisiä ongelmia tai muita pitkäaikaissairauksia. (Heinonen & Ellonen 2013; Jones ym. 2012; Paavilainen & Flinck 2015; Gilbert ym. 2009.) Vanhempien kohdalla erityisesti päihdeongelmat ovat yksi tunnistetuista väkivallan riskitekijöistä niin Suomessa kuin kansainvälisestikin (Gilbert ym. 2009; Paavilainen & Flinck 2013; Paavilainen & Flinck 2015).

Riskitekijöistä puhuttaessa on syytä muistaa, että mikään yksittäinen tekijä ei selitä väkivaltaa, vaan kyse on aina useiden tekijöiden summasta (Giles-Sims ym. 1995). Riskitekijöitä tarkastelevissa tutkimuksissa kuitenkin unohdetaan usein eri tekijöiden väliset yhteydet ja perheen tilanne kokonaisuutena, joka voi osin johtua myös tarjolla olevien aineistojen rajallisuudesta (Ellonen ym. 2015). Tarkasteltaessa perheen sosioekonomisen aseman yhteyttä väkivaltaan on tämän vuoksi syytä huomioida myös mahdollisimman monia muita tekijöitä. Näitä tekijöitä voivat olla lapsen sukupuoli, etninen tausta, vammat tai terveysongelmat sekä vanhempien alkoholin käyttö.

Aineisto ja menetelmät

Artikkelin aineistona on käytetty Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) keräämää Kouluterveyskyselyä (2019c), jossa painotettiin lasten väkivaltakokemuksiin liittyviä kysymyksiä. Joka toinen vuosi toteutettava kouluterveyskysely tuottaa monipuolista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeiden vastaavuudesta. Kouluterveyskysely on kokonaistutkimus, eli kyselyyn ovat osallistuneet valitut ikäryhmät kokonaisuudessaan. Vuonna 2019 kyselyyn osallistuivat 4. ja 5. luokan oppilaat, 8. ja 9. luokan oppilaat, lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat sekä ammatillisten oppilaisten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. (THL 2019c.) Tähän artikkeliin on rajattu vähintään toisen vanhemman kanssa asuvat perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat (13–16-vuotta), joita vastasi kyselyyn yhteensä 80 049.

Kysely toteutettiin valvotusti koulupäivän aikana paperi- tai verkkokyselynä. Kyselyyn vastaaminen on kuitenkin ollut lapsille ja nuorille vapaaehtoista ja myös vanhemmille on annettu mahdollisuus alaikäisen lapsen osallistumisen kieltämiseen. Kysely on toteutettu nimettömänä, eivätkä yksittäiset oppilaat tai luokat ole tunnistettavissa aineistosta (THL 2019c.)

Muuttujat

Nuoriin kohdistuvaa fyysistä väkivaltaa kysyttiin kysymyksellä ”Onko vanhempasi tehnyt sinulle seuraavia asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?”: ”Tarttunut sinuun niin, että sinuun sattui”, ”Töninyt tai ravistellut sinua vihaisesti”, ”Tukistanut sinua”, ”Läimäyttänyt sinua”, ”Lyönyt sinua nyrkillä tai esineellä”, ”Potkaissut sinua”, ”Satuttanut sinua muuten fyysisesti”.

Vastausvaihtoehtoina olivat ”Ei”, ”1–2 kertaa”, ”3 kertaa tai useammin” ja ”On tehnyt, mutta en muista montako kertaa”. ”Ei” säilytettiin ennallaan ja muut kohdat yhdistettiin luokaksi ”Kyllä”. Väkivallan tekijää kysyttiin kysymyksellä ”Kuka on tehnyt sinulle edellisessä kysymyksessä kuvattuja asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?”, jossa vaihtoehtoina oli ”Äiti tai äitipuoli”, ”Isä tai isäpuoli”, ”Sijaisperheen äiti”, ”Sijaisperheen isä”, ”Perhekodin tai lastensuojelulaitoksen ohjaaja tai hoitaja” ja ”Muu vanhempi tai huoltaja”. Aiemmasta väkivaltatekoja kuvaavasta muuttujasta sekä vastausvaihtoehdoista ”Äiti tai äitipuoli” sekä ”Isä ja isäpuoli” muodostettiin kaksiluokkainen äidin ja isän tekemää väkivaltaa kuvaava muuttuja, joka sai arvot ”Ei” ja ”Kyllä” sen mukaan, onko nuori kokenut vähintään toisen vanhemman tekemää väkivaltaa. Tästä muodostui selitettävä muuttuja.

Perherakennetta kuvaava muuttuja muodostettiin nuoren asumisjärjestelyjä kuvaavasta muuttujasta, jota kysyttiin kysymyksellä ”Missä asut? Valitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa tilannettasi”. Vastausvaihtoehtoina olivat ”Vanhempien kanssa yhteisessä kodissa”, ”Asun suunnilleen yhtä paljon kummankin vanhempani kanssa esimerkiksi vuoroviikoin, he eivät asu yhdessä”, ”Asun pääasiassa toisen vanhempani kanssa ja olen toisen vanhempani luona silloin tällöin, esimerkiksi viikonloppuina”, ”Yhden vanhempani kanssa”, ”Isovanhempien tai muiden sukulaisten kanssa ilman vanhempiani”, ”Sijaisperheessä”, ”Lastenkodissa, nuorisokodissa tai koulukodissa”, ”Ammatillisessa perhekodissa”, ”Asuntolassa” ja ”Muulla tavoin”. Koska artikkelissa kuvataan vanhempien kotona tekemää väkivaltaa, aineistosta poistettiin muissa asumismuodoissa asuvat nuoret. Heidän perherakennettaan ja sen yhteyttä vanhempien tekemään fyysiseen väkivaltaan ei pystytä arvioimaan saatavilla olevilla tiedoilla.

Perheen taloudellista tilannetta kysyttiin kysymyksellä ”Millaiseksi arvioit perheesi taloudellisen tilanteen?”, jonka vastausvaihtoehtoina olivat ”Erittäin hyväksi”, ”Melko hyväksi”, ”Kohtalaiseksi”, ”Melko huonoksi” ja ”Erittäin huonoksi”. Kaksi ensimmäistä arvoa muodostettiin yhdeksi arvoksi ”Hyvä”, ”Kohtalainen” pysyi omana muuttujana ja kaksi viimeistä muodostettiin yhdeksi arvoksi ”Huono”.

Vanhempien koulutustaustaa kysyttiin kysymyksellä ”Mikä on korkein koulutus, jonka vanhempasi ovat suorittaneet”, jossa alakohtina olivat ”Peruskoulu tai vastaava”, ”Lukio tai ammatillinen oppilaitos”, ”Lukion tai ammatillisen oppilaitoksen lisäksi ammatillisia opintoja” ja ”Yliopisto, ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulu”. Vastausvaihtoehtoina olivat ”Äiti”, ”Isä” ja ”Muu vanhempi”. Tästä kysymyksestä oli aineistossa valmiiksi muodostetut muuttujat äidin ja isän koulutustaustasta, jonka arvoina oli samat vastausvaihtoehdot. Muut arvot pysyivät samana, mutta ”Lukion tai ammatillisen oppilaitoksen lisäksi ammatillisia opintoja” yhdistettiin arvon ”Lukio tai ammatillinen oppilaitos” kanssa.

Nuoren etnistä taustaa kysyttiin kysymyksellä ”Missä maassa sinä ja vanhempasi olette syntyneet?”, jonka alakohtina olivat ”Suomi”, kaksitoista muuta maavaihtoehtoa sekä ”Jokin muu maa”. Vastausvaihtoehtoina olivat ”Sinä”, ”Äiti” ja ”Isä”. Tästä kysymyksestä oli aineistossa valmiiksi muodostettu kaksiluokkainen muuttuja, jonka arvoina olivat ”Suomalaistaustainen” ja ”Ulkomaalaistaustainen”. Analyysissa käytettiin tätä muuttujaa.

Kouluterveyskyselyssä kysyttiin vastaajan virallista sukupuolta kysymyksellä ”Mikä on virallinen sukupuolesi?” ja vastausvaihtoehtoina olivat ”Poika” ja ”Tyttö”. Mahdollista pitkäaikaissairautta tai terveysongelmaa selvitettiin kysymyksellä ”Onko sinulla jokin lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma?”, jonka vastausvaihtoehtoina olivat ”Ei” ja ”Kyllä”. Näitä kaksiluokkaisia muuttujia käytettiin analyysissa sellaisenaan.

Nuorilta kysyttiin heidän vanhempiensa alkoholin käytöstä kysymyksellä ”Käyttääkö joku vanhemmistasi mielestäsi liikaa alkoholia?”, jonka vastausehtoina olivat ”Ei” ja ”Kyllä”. Tätä muuttujaa käytettiin analyysissa sellaisenaan. Nuoren alkoholin käyttöä kysyttiin kysymyksellä ”Kuinka usein kaiken kaikkiaan käytät alkoholia, esimerkiksi puoli tölkkiä olutta tai enemmän”, jonka vastausvaihtoehtoina olivat ”Kerran viikossa tai useammin”, ”Pari kertaa kuukaudessa”, ”Noin kerran kuukaudessa”, ”Harvemmin” ja ”En käytä alkoholijuomia”. ”En käytä alkoholijuomia” säilytettiin ennallaan ja muista yhdistettiin luokka ”Käyttää alkoholijuomia”. Nuoren huumausaineiden käyttöä kysyttiin kysymyksellä ”Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita?”, jonka alakohtina olivat ”Marihuanaa tai hasista (kannabista)”, ”Haistellut jotain huumaavaa ainetta (liimaa, butaania tms.) päihtyäksesi”, ”Lääkkeitä (rauhottavia, uni- tai särkylääkkeitä) tai alkoholia ja lääkkeitä yhdessä päihtyäksesi”, ”Ekstaasia, amfetamiinia, Subutexia, heroiinia, kokaiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumaavia aineita” ja ”Huumaavaa ainetta, josta et tiennyt, mitä se oli”. Vastausvaihtoehtoina olivat ”En koskaan”, ”Kerran”, ”2–4 kertaa” ja ”5 kertaa tai useammin”. ”En koskaan” säilytettiin yhtenä luokkana ja muista arvoista yhdistettiin luokka ”On käyttänyt”.

Menetelmät

Aineisto on analysoitu logistisella regressioanalyysillä, jonka avulla voidaan tutkia yhden tai useamman selittävän muuttujan vaikutusta selitettävään muuttujaan. Logistisen regressioanalyysin tarkoituksena on todennäköisyyksien ennustaminen riskilukujen avulla. (Hosmer ym. 2013; 1, 6; KvantiMOTV 2009.) Tässä tapauksessa riskiluvut kuvastavat vanhemman lapseensa kohdistaman väkivallan riskiä. Selitettävänä muuttujana regressioanalyysissä on vanhempien tekemää väkivaltaa kuvaava muuttuja. Selittävinä muuttujina ovat sosioekonomista asemaa kuvaavat muuttujat, joita ovat vanhempien koulutusta, perherakennetta ja perheen tulotaso kysyvät muuttujat. Selittävinä

muuttujina on myös muita valikoituja taustamuuttujia, joiden vaikutus vakioidaan pois. Nämä muuttujat ovat sukupuoli, etninen tausta, pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma, vanhemman alkoholin liikkakäyttö, nuoren alkoholin käyttö ja nuoren huumausaineiden käyttö.

Regressioanalyysin tulokset raportoidaan OR-lukuina ja niiden luotettavuus 95 % luottamusvälillä. Kuvailevien menetelmien yhteydessä ei käytetä tilastollisia testejä, sillä kyseessä on kokonaisaineisto, jolloin ei ole olemassa perusjoukkoa, johon yleistyksiä tilastollisen päättelyn avulla pyrittäisiin tekemään. Artikkelissa käytetään lisäksi kuvailevia menetelmiä, kuten ristiintaulukointia ja suoria jakaumia. Analyysi on toteutettu SPSS-ohjelman (IBM SPSS Statistics) versiolla 26.

Tulokset

Kuvio 1 osoittaa, että 90,6 % (68 604) vähintään toisen vanhemman kanssa asuvista 8.- ja 9.-luokkalaisista ei ole kokenut viimeisen 12 kuukauden aikana vanhemman tekemää fyysistä väkivaltaa. Yhteensä 9,4 % (7 132) vastaajista on kokenut vähintään toisen vanhemman tekemää väkivaltaa. Äidin tai äitipuolen tekemää väkivaltaa on kokenut 5,8 % (4 210) ja isän tai isäpuolen tekemää väkivaltaa 6,5 % (4 765).

Kuvio 1

Taulukossa 1 on kuvattu vähintään toisen vanhemman taholta koettu fyysinen väkivalta perheen sosioekonomisten tekijöiden ja muiden taustamuuttujien mukaan. Ylivoimaisesti suurin osa nuorista asuu molempien vanhempiensa kanssa. Väkivallan kokemusten osuus ei juurikaan vaihtelee eri perherakenteiden välillä. Suurin osa nuorista on arvioinut perheensä taloudellisen tilanteen hyväksi, ja näistä hyvin toimeentulevien perheiden nuorista huomattavan suuri osa ei ole kokenut väkivaltaa. Kohtalaiseksi ja huonoksi arvioitujen taloudellisten tilanteiden kohdalla väkivallan kokemusten määrät kasvavat. Sekä äidin että isän koulutuksen kohdalla voidaan huomata, että korkeakoulutettuja äitejä on enemmän kuin korkeakoulutettuja isiä. Väkivaltaa kokeneiden osuudet eivät juurikaan vaihtelee vanhemman koulutustason mukaan.

Taulukko 1. Fyysisen väkivallan kokeminen viimeisen 12 kuukauden aikana vähintään toisen vanhemman taholta perheen sosioekonomisten tekijöiden ja muiden taustamuuttujien mukaan, % (n).

On kokenut vanhemman	Ei ole kokenut	Kaikki vastaajat
-----------------------------	-----------------------	-------------------------

	tekemää väkivaltaa	vanhemman tekemää väkivaltaa	
	% (n)	% (n)	% (n)
Kaikki	9,4 (7132)	90,6 (68604)	100 (80049)
Sosioekonomiset tekijät			
<i>Perherakenne</i>			
Ydinperhe	66,3 (4725)	72,4 (49641)	71,8 (57494)
Uusperhe	23,2 (1652)	20,3 (13926)	20,5 (16434)
Yksinhuoltajaperhe	10,6 (755)	7,3 (5037)	7,6 (6121)
<i>Arvio perheen taloudellisesta tilanteesta</i>			
Hyvä	57,9 (4086)	77,1 (52270)	75,1 (59260)
Kohtalainen	30 (2114)	19,2 (13048)	20,3 (15986)
Huono	12,1 (854)	3,7 (2491)	4,6 (3626)
<i>Äidin koulutus</i>			
Peruskoulu tai vastaava	6 (410)	3,9 (2553)	4,3 (3230)
Lukio tai ammatillinen koulutus	49,6 (3405)	50,1 (32773)	50,1 (38059)
Yliopisto, ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulu	44,4 (3044)	46 (30047)	45,7 (34710)
<i>Isän koulutus</i>			
Peruskoulu tai vastaava	8,7 (583)	6,3 (4026)	6,6 (4941)
Lukio tai ammatillinen koulutus	54,3 (3627)	54,8 (35203)	54,8 (40851)
Yliopisto, ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulu	37 (2468)	38,9 (24971)	38,6 (28765)
Taustamuuttajat			
<i>Tausta syntymämaan mukaan</i>			
Suomalaistaustainen	93,4 (6587)	95,4 (64816)	94,9 (75036)
Ulkomaalaistaustainen	6,6 (462)	4,6 (3158)	5,1 (4014)
<i>Sukupuoli</i>			
Tyttö	70,2 (4995)	50,6 (34657)	52,1 (41670)
Poika	29,8 (2125)	49,4 (33834)	47,9 (38242)
<i>Pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma</i>			
On	30,1 (2126)	19,7 (13386)	20,8 (16486)
Ei ole	69,9 (4930)	80,3 (54554)	79,2 (62716)
<i>Vanhemman alkoholin liikakäyttö</i>			
Nuoren mielestä kyllä	23,9 (1675)	8,9 (5949)	10,5 (8117)
Nuoren mielestä ei	76,1 (5319)	91,1 (60669)	89,5 (69438)
<i>Nuoren alkoholin käyttö</i>			
On käyttänyt	59 (4146)	35,3 (23749)	38,1 (29805)

Ei ole käyttänyt	41 (2885)	64,7 (43438)	61,9 (48446)
<i>Nuoren huumausaineiden käyttö</i>			
On käyttänyt	32,4 (2273)	12,1 (8130)	14,5 (11349)
Ei ole käyttänyt	67,6 (4747)	87,9 (59186)	85,5 (66991)

Taulukossa 2 esitetyn regressioanalyysin mukaan perherakenteella ei ole merkitsevää yhteyttä nuorten kokemaan vanhempien tekemään fyysiseen väkivaltaan. Uusperheessä tai yhden vanhemman kanssa asuminen ei lisää riskiä verrattuna ydinperheessä eli molempien vanhempien kanssa asumiseen.

Perheen hyvä taloudellinen tilanne on analyysin mukaan vanhempien fyysiseltä pahoinpitelyltä suojaava tekijä. Nuorten huonoksi ja kohtalaiseksi arvioimat taloudelliset tilanteet ovat merkitseviä riskitekijöitä. Nuorilla, jotka arvioivat perheen taloudellisen tilanteen huonoksi on huomattavasti suurempi riski tulla vanhempiensa pahoinpitelemäksi verrattuna nuoriin, jotka arvioivat taloudellisen tilanteen hyväksi. Nuorilla, jotka arvioivat perheensä taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi, riski oli suurempi vertailuluokkana olevaan hyvään taloudelliseen tilanteeseen verrattuna.

Taloudellisen tilanteen lisäksi äidin ja isän koulutuksen yhteys riskiin kokea fyysistä väkivaltaa on merkitsevä. Vain peruskoulutus tai vastaava vähentää lievästi väkivallan riskiä sekä äidin että isän koulutuksen kohdalla. Lukion tai ammatillisen koulutuksen käyneiden äitien kohdalla ei ole merkitsevää riskiä korkeakoulun käyneisiin verrattuna. Äidin ja isän koulutuksen välillä on kuitenkin pieniä eroja, sillä lukion tai ammatillisen koulutuksen käyneiden isien kohdalla riski on korkeakoulun käyneisiin verrattuna hieman pienempi.

Taulukko 2. Nuorten kokemuksia vähintään toisen vanhemman tekemästä fyysisestä väkivallasta, selittävät tekijät, OR (95 % luottamusväli)^a.

Selittävät muuttujat	B	OR	95 % luottamusväli
<i>Asumistilanne</i>			
Molempien vanhempien kanssa (vertailuluokka)			
Uusperheessä	-,06	0,94	,88–1,01
Yhden vanhemman kanssa	-,08	0,92	.83–1,02
<i>Arvio perheen taloudellisesta tilanteesta</i>			
Hyvä (vertailuluokka)			
Kohtalainen	0,52	1,68	1,58–1,80
Huono	1,02	2,79	2,52–3,08
<i>Äidin koulutus</i>			

Yliopisto, ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulutus (vertailuluokka)			
Lukio tai ammatillinen koulutus	0,07	1,07	,93–1,24
Peruskoulu tai vastaava	-,11	0,89	,84–,96
<i>Isän koulutus</i>			
Yliopisto, ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulutus (vertailuluokka)			
Lukio tai ammatillinen koulutus	-,06	0,94	,84–1,07
Peruskoulu tai vastaava	-,14	0,87	,81–,93
<i>Muut taustamuuttujat</i>			
Ulkomaalaistausta (on)	,31	1,36	1,20–1,54
Sukupuoli (tyttö)	,75	2,11	1,99–2,24
Pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma (on)	,34	1,41	1,32–1,49
Vanhemman alkoholin liikkäyttö (kyllä)	,75	2,11	1,97–2,27
Nuoren alkoholin käyttö (kyllä)	,66	1,94	1,83–2,06
Nuoren huumeiden käyttö (kyllä)	,80	2,23	2,08–2,38

^aHosmer-Lemeshow testi: $\chi^2=17,51$; $df=8$; $p > .05$. Vertailuluokat sulkeissa.

Korkeakoulutus ja nuoren arvioima heikko taloudellinen tilanne väkivallan riskitekijöinä

Tässä tutkimuksessa kuvattiin, miten perherakenne, perheen taloudellinen tilanne ja vanhempien koulutus ovat yhteydessä vähintään toisen vanhemman kanssa asuvien 8. ja 9. luokkalaisten kotona kokemaan väkivaltaan vuonna 2019. Vaikka viimeisimmät tutkimukset (Ellonen ym. 2015; Ellonen & Salmi 2011; Ellonen 2012) ovat antaneet viitteitä siitä, että perheen sosioekonominen asema ei olisi enää merkittäväällä tavalla yhteydessä lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan, sosioekonomiset tekijät eivät ole olleet kyseisten tutkimusten pääfokuksena. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli antaa ajankohtainen kuva tilanteesta ja huomioida aineiston rajoissa kaikki mahdolliset sosioekonomiset tekijät. Sosioekonomisen aseman yhteys lapsiin kohdistuvassa väkivallassa on tämän tutkimuksen tulosten mukaan muuttunut, mutta ei kuitenkaan kadonnut.

Aiemmissa tutkimuksissa sekä yksinhuoltajaperheiden että uusperheiden lapset on johdonmukaisesti tunnistettu kuuluviksi kaltoinkohtelun riskiryhmään (Ellonen ym. 2008; Jernbro & Janson 2017; Paavilainen & Flinck 2015; Ellonen 2012). Tämän tutkimuksen mukaan perherakenne ei kuitenkaan enää näydy vuonna 2019 riskitekijänä, ainakaan 8.- ja 9.-luokkalaisten kohdalla. Monimuotoiset perherakenteet voivat edelleen aiheuttaa erilaisia haasteita perheen sisällä, jolloin apua ja tukea tarvitaan tavallista enemmän. On kuitenkin mahdollista, että nykypäivän yhteiskunta tunnistaa paremmin erilaiset normalisoituneet perherakenteet sekä niiden tarpeet, ja siten yksinhuoltajia ja uusperheitä pystytään tukea aiempaa paremmin kasvatuksessa. Tulokset perherakenteen yhteydestä voisivat tosin olla toisenlaisia, jos tutkimuskohteena olisivat olleet pienemmät lapset, sillä pikkulapsiarki voi luoda erilaisia paineita ja haasteita muuttuvissa

perhetilanteissa. Perherakenteen vaikutusta olisikin hyvä tarkastella tulevaisuudessa eri ikäryhmät huomioon ottaen.

Taloudellisen tilanteen kohdalla tämän tutkimuksen tulokset puolestaan tukevat aikaisempien tutkimusten tuloksia (Ellonen ym. 2008; Krug ym. 2005; Jernbro & Janson 2017; Gilbert ym. 2009). Perheen huono taloudellinen tilanne lisää näiden tulosten valossa riskiä tulla fyysisesti vanhempansa pahoinpitelemäksi, vaikka viitteitä erojen tasaantumisestakin on ollut (Ellonen ym. 2015). On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että tässä tutkimuksessa arvio perheen taloudellisesta tilanteesta perustuu yksinomaan nuoren arvioon. Nuoret eivät välttämättä ole tietoisia vanhempiansa todellisista tuloista tai mahdollisista taloudellisista huolista ja näkevät taloustilanteen enemmänkin sen valossa, täytyvätkö omat toiveet ja tarpeet. Todellisuudessa niiden täytyminen tai täyttymättä jääminen voi liittyä muihinkin asioihin kuin taloudelliseen tilanteeseen. Vastausvaihtoehdot olivat myös hyvin suhteellisia ja vastauksiin ovat saattaneet vaikuttaa ulkoiset tekijät, kuten elinympäristö. Vaikka kyse on suhteellisista arvioista, on kuitenkin huomionarvoista, että juuri huonoksi perheensä taloudellisen tilanteen kokeneet nuoret olivat kokeneet enemmän väkivaltaa. Tätä tulisikin tutkia jatkossa tarkemmin. Huono-osaisuudella on myös tapana kasautua, joten köyhyyden ja väkivallan kokemukset samassa perheessä tuskin ovat sattumaa.

Koulutustaustan suhteen taas näytti vuonna 2008 siltä, että erot olisivat tasaantuneet, eivätkä matalasti koulutetut enää käyttäisi korkeakoulutettuja enempää väkivaltaa lapsiaan kohtaan (Ellonen 2008). Tämän tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittavat, että eroa on taas syntynyt, mutta toiseen suuntaan aiempaan verrattuna. Korkeakoulutuilla vanhemmilla näyttäisi olevan hieman suurempi riski väkivallan käyttöön verrattuna vain peruskoulun tai vastaavan koulutuksen suorittaneisiin vanhempiin. On mielenkiintoista, että sekä huono taloudellinen tilanne että korkeakoulutus osoittautuivat molemmat riskitekijöiksi, sillä korkeampi koulutus tarkoittaa usein myös korkeampaa tulotasoa. Matalampi koulutus voisi siten matalamman tulotason kautta lisätä väkivallan riskiä, mutta sitä johtopäätöstä ei ole tästä aineistosta tehtävissä.

Sen, että korkeasti koulutetut vanhemmat käyttäisivät herkemmin fyysisistä väkivaltaa lastaan kohtaan verrattuna pelkän peruskoulun käyneisiin vanhempiin, voidaan nähdä heijastavan nyky-yhteiskuntamme työelämän kehitystä ja ennen kaikkea sen aiheuttamaa stressiä. Vuonna 1990 Heikki Sariola tulkitsi heikon toimeentulon ja väkivallan käytön yhteyden johtuvan toimeentulo-ongelmien aiheuttamasta stressistä (1990, 109). Myös uudempien tutkimusten mukaan lapsiin kohdistuvan väkivallan taustalla on yhä useammin vanhempien kokema työstä ja elämäntilanteesta kumpuava stressi (Ellonen 2012; 19, 117; Hyvärinen 2017). Stressi purkautuu kotona perheeseen ja siten myös väkivaltana lapseen, vaikka stressin syy ei olekaan lapsessa. Ehkä nykyisen työelämän jatkuvasti lisääntyvät vaatimukset näkyvät nyt korkeasti koulutettujen vanhempien

käyttäytymisessä. Stressiä voi aiheuttaa myös työn prekarisaatiosta aiheutuva epävarmuus, jolloin huolet sekä työstä että taloudellisesta toimeentulosta kasautuvat. Taloudellisen tilanteen ja muiden riskitekijöiden yhteyttä väkivaltaan olisikin mielekästä jatkossa tarkastella riskitekijöiden ja stressin välisen suhteen kautta (Grogan-Kaylor & Otis 2007).

Kun otetaan huomioon, mitkä tekijät aiheuttavat perheissä stressiä, huono taloudellinen tilanne sekä korkeampi koulutus riskitekijöinä eivät näyttäytyä niin ristiriitaisina. Sekä korkea että matala sosioekonominen asema voivat olla yhteydessä väkivaltakokemuksiin, sillä stressiä voivat aiheuttaa niin vaativa työ kuin taloudelliset huoletkin. Kyse voi todella olla taloudellisista huolista, jolloin taloudellinen tilanne näyttäytyy riskitekijänä esimerkiksi juuri stressin kautta. Voisiko toisaalta kyse olla myös siitä, että korkeasti koulutettujen perheissä lapsilla ja nuorilla on erilaiset vaatimukset, jolloin todellisuudessa korkeampi tulotaso näyttäytyy nuorelle huonona tulotasona? Tämäkin voisi selittää ristiriitaa.

Olisi ollut mielenkiintoista selvittää, onko vanhempien työttömyys yksi väkivallan riskitekijöistä, mutta Kouluterveyskyselyssä on tämän sosioekonomisen tekijän kannalta olennaisia puutteita. Vanhempien työllisyystilannetta ei kysytty kyselyssä lainkaan. Perheen sosioekonomisen aseman arvioimisen kannalta olisi olennaista tietää, ovatko nuoren vanhemmat työelämässä vai sen ulkopuolella. Työttömyys voi kohottaa väkivallan riskiä ainakin epäsuorasti, sillä se yleensä heikentää perheen taloudellista tilannetta (Giles-Sims & Straus & Sugarman 1995) ja taloudellinen tilanne näyttäytyy edelleen voimakkaana riskitekijänä. Työttömyys voi olla myös merkittävä stressiä aiheuttava tekijä perheen sisällä.

Lapsen oikeuksia kunnioitetaan nyt paremmin kuin koskaan aiemmin (Hyvärinen 2017), mutta niiden edistäminen on väkivaltatapausten valossa edelleen tarpeen. Tässä tutkimuksessa käytetyn aineiston pohjalta ei ollut mahdollista tarkastella vanhempien stressin yhteyttä väkivaltaan, mutta siihen tulisi kiinnittää huomiota tulevissa tutkimuksissa. Jos väkivaltatekojen taustalla on yhä useammin vanhemman stressi, on syytä tarkastella myös sosioekonomisia tekijöitä enemmän stressin näkökulmasta. Miten erilaiset sosioekonomiset tekijät aiheuttavat stressiä nyky-yhteiskunnassa ja millainen yhteys stressin aiheuttajilla on väkivaltakokemuksiin? Olisi myös syytä miettiä, miten vanhempia voitaisiin tukea kasvatustehtävässään ja miten heille kasautuvaa stressiä voitaisiin lievittää, jotta lapset ja nuoret eivät joutuisi vanhempiensa stressistä johtuvan väkivaltaisen käyttäytymisen viattomiksi kohteiksi.

Lähteet

Clément, Marie-Ève & Bouchard, Camil (2005) Predicting the Use of Single Versus Multiple Types of Violence Towards Children in a Representative Sample of Quebec Families. *Child Abuse & Neglect* 29:10, 1121–1139.

Danielsson, Petri & Kääriäinen, Juha (2017) Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2016. Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. *Katsauksia* 23/2017. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Ellonen, Noora (2012) Kurin alaiset. Lasten ja vanhempien välisten ristiriitojen ratkaiseminen perheissä. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 203. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Salmi, Venla & Sariola, Heikki (2008) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Sariola, Heikki & Helweg-Larse, Karin & Bøving Larsen, Helmer (2011) Adolescents' Experiences of Parental Violence in Danish and Finnish Families: A Comparative Perspective. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 12:2, 173–197.

Ellonen, Noora & Pösö, Tarja & Peltonen, Kirsi (2015) Äidit ja lapsiin kohdistuva väkivalta. Kyselytutkimuksen tulosten pohdintaan. *Yhteiskuntapolitiikka* 80:1, 72–80.

Ellonen, Noora & Salmi, Venla (2011) Poly-Victimization as a Life Condition: Correlates of Poly-Victimization among Finnish Children. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*: 12:1, 20–44.

Gelles, Richard J. (1992) Poverty and Violence Toward Children. *The American Behavioral Scientist* 35:3, 258–274.

Gilbert, Ruth & Spatz Widom, Cathy & Browne, Kevin & Fergusson, David & Webb, Elspeth & Janson, Staffan (2009) Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet* 373:9657, 68–81.

Giles-Sims, Jean & Straus, Murray A. & Sugarman, David B. (1995) Child, Maternal, and Family Characteristics Associated with Spanking. *Family Relations* 44:2, 170–176.

Grogan-Kaylor, Andrew & Otis, Melanie D. (2007) The Predictors of Parental Use of Corporal Punishment. *Family Relations* 56:1, 80–91.

Heinonen, Anna & Ellonen, Noora (2013) Are Children with Disabilities and Long-term Illnesses at Increased Risk of Disciplinary Violence? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention* 14:2, 172–187.

Hosmer, David W. & Lemeshow, Stanley & Sturdivant, Rodney X. (2013) Applied Logistic Regression. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Humppi, Sanna-Mari & Ellonen, Noora (2010) Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Hyvärinen, Sauli (2017) Piiskasta jäähypenkkiin – Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu, 2/2017. <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Piiskasta-jaahypenkkiin-1.pdf>. Viitattu 3.12.2019.

Jernbro, Carolina & Janson, Staffan (2017) Violence against children in Sweden 2016. A national survey. Tukholma: The Children's Welfare Foundation, Sweden.

Jones, Lisa & Bellis, Mark A. & Wood, Sara & Hughes, Karen & McCoy, Ellie & Eckley, Lindsay & Bates, Geoff & Mikton, Christopher & Shakespeare, Tom & Officer, Alana (2012) Prevalence and risk of violence against children with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies. The Lancet 380:9845, 899-907.

Kolbe, Laura (2010) Esipuhe: Luokat, myytit ja suuri kansallinen kertomus. Toimitetussa teoksessa Eronen, Jani (toim.) Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Gaudeamus, 5–9.

Krug, Etienne & Dahlberg, Linda & Mercy, James & Zwi, Anthony & Lozano, Rafael (toim.) (2005) Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Geneve: World Health Organization.

KvantiMOTV. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto (2009) Menetelmätietovaranto: Regressioanalyysi. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/regressio/analyysi.html>. Viitattu 16.12.2019.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>. Viitattu 3.12.2019.

Näsi, Matti (2016) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016. Katsauksia 18/2016. Helsinki: Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

O'Keefe, Maura (1996) The Differential Effects of Family Violence on Adolescent Adjustment. Child & Adolescent Social Work Journal 13:1, 51–68.

Paavilainen, Eija & Flinck, Aune (2015) Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hoitosuositus. Hoitotyön tutkimussäätiö. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/03/kaltoinkohtelu-hs.pdf>. Viitattu 27.3.2020.

Paavilainen, Eija & Flinck, Aune (2013) National Clinical Nursing Guideline for Identifying and Intervening in Child Maltreatment within the Family in Finland. *Child Abuse Rev.* 22, 209-220. doi:10.1002/car.2207

Paavilainen, Eija & Åstedt-Kurki, Päivi (2003) Functioning of child maltreating families: lack of resources for caring within the family. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 17:2, 139–147. doi:10.1046/j.1471-6712.2003.00120.x

Sariola, Heikki (2012) Kuritusväkivaltaa koskevat asenteet ja lapsiin kohdistuvan väkivallan kehitystrendejä Suomessa. Lastensuojelun Keskusliiton Taloustutkimuksella teettämän kyselyn tulokset. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Sariola, Heikki (1990) Lasten väkivalta- ja seksuaalikokemukset. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Sethi, Dinesh & Bellis, Mark & Hughes, Karen & Gilbert, Ruth & Mitis, Francesco & Galea Gauden (toim.) (2013) European Report on Preventing Child Maltreatment – WHO:n raportti. Kööpenhamina: World Health Organization.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2019) Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sprang, Ginny & Clark, James J. & Bass, Stephanie (2005) Factors that contribute to child maltreatment severity: a multi-method and multidimensional investigation. *Child Abuse & Neglect* 29, 335–350.

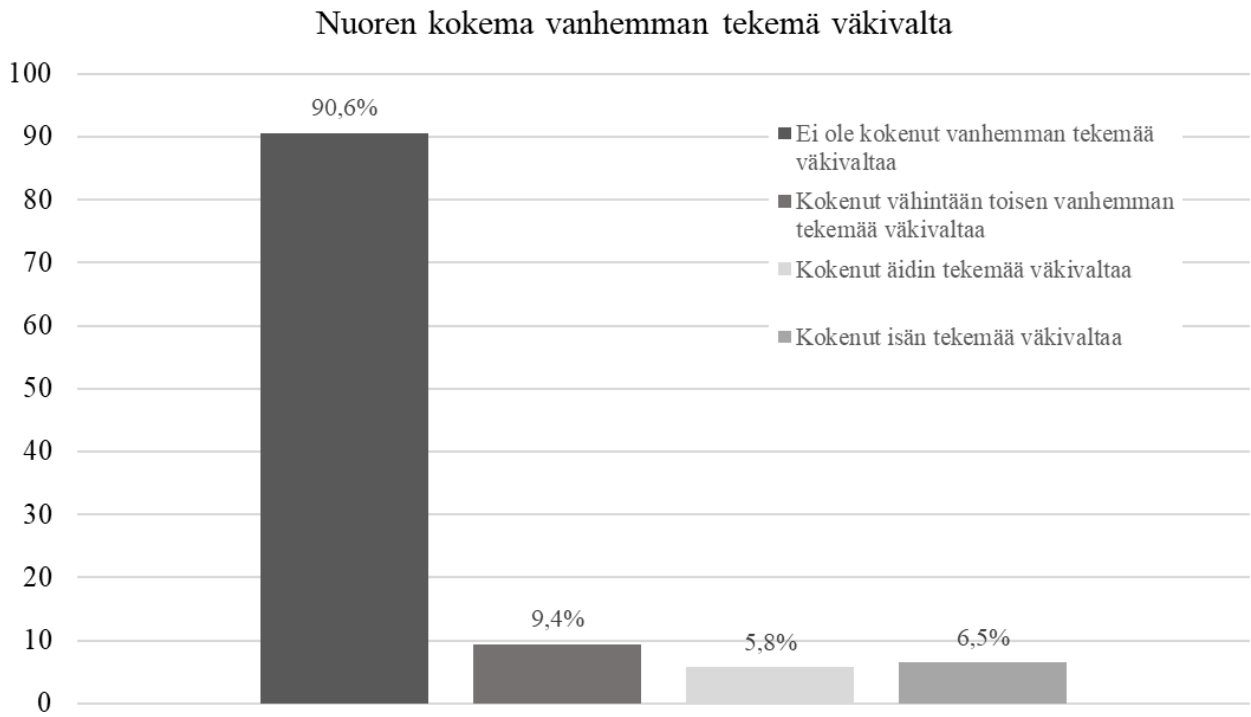
Tajima, Emiko A. (2002) Risk factors for violence against children: Comparing homes with and without wife abuse. *Journal of interpersonal violence* 17:2, 122–149.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2019a) Eriarvoisuus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-jaterveyserot/eriarvoisuus>. Viitattu 2.12.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2019b) Lapsen kaltoinkohtelu. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoretja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsen-kaltoinkohtelu. Viitattu 2.12.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2019c) Lasten ja nuorten hyvinvointi –Kouluterveyskysely 2019. Tilastoraportti33/2019. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Viitattu 3.12.2019.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2. Viitattu 3.12.2019.

Kuvio 1. Nuorten kokema vanhempien tekemä väkivalta väkivallan tekijän mukaan, % (n=80049).